

Інформаційно-комунікаційні технології в освіті

УДК 37.018.43:004.9

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18011643>

**Інклюзивні підходи у цифровій грамотності та медіаосвіті: методи
впровадження й адаптації**

Насмінчук Ірина Анатоліївна

кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри цифрових, освітніх та соціо-економічних технологій, Навчально-реабілітаційний заклад вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», 32300, Україна, Хмельницька область, м. Кам'янець-Подільський, вул. Годованця, 13, <https://orcid.org/0000-0003-3623-387X>

Складанівський Олег Леонідович

викладач, викладач вищої категорії, Відокремлений структурний підрозділ Кам'янець-Подільський фаховий коледж Навчально-реабілітаційного закладу вищої освіти «Кам'янець-Подільський державний інститут», 32300, Україна, Хмельницька область, м. Кам'янець-Подільський, вул. Годованця, 13, <https://orcid.org/0000-0001-5284-8140>

Мізюк Вікторія Анатоліївна

кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності, Ізмаїльський державний гуманітарний університет, факультет управління, адміністрування та інформаційної діяльності, 68610, Україна, Одеська область, м. Ізмаїл, вул. Ріпина, 12, <https://orcid.org/0000-0001-8291-6597>

Прийнято: 05.12.2025 | Опубліковано: 21.12.2025

***Анотація:** В останні роки помітною є тенденція розвитку інклюзії, що охоплює не лише фізичний чи соціальний доступ, але і забезпечення рівних можливостей у сфері освіти. Це передбачає створення умов, за яких кожен здобувач освіти, незалежно від своїх індивідуальних особливостей, рівня підготовки чи соціального статусу, може повноцінно навчатися, брати активну участь у сучасному інформаційному середовищі та засвоювати цифрові компетентності. **Метою** статті є порівняльний аналіз інклюзивних підходів до розвитку цифрової грамотності здобувачів вищої освіти та методів їх адаптації для забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів. **Методологічну** основу дослідження становили **методи** аналізу, синтезу та узагальнення, які дали змогу порівняти та систематизувати сучасні наукові підходи й окреслити ключові тенденції розвитку інклюзивних цифрових практик. **У результаті** дослідження було з'ясовано, що в сучасному освітньому просторі цифрова грамотність і медіаосвіта набувають статусу ключових компетентностей здобувачів вищої освіти. Це пов'язано з активною цифровізацією суспільства, поширенням дистанційних форм навчання та зростанням ролі інформаційних технологій у професійній діяльності. Однак для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами робота з цифровими ресурсами часто ускладнюється через те, що їхні індивідуальні особливості сприйняття, опрацювання інформації та орієнтування в онлайн-середовищі не завжди враховуються. Було окреслено типові проблеми, з якими стикаються здобувачі освіти з особливими потребами в цифровому середовищі, зокрема труднощі з увагою, проблеми із запам'ятовуванням інформації, уповільнене опрацювання інформації, чутливість до перевантаження. Інклюзивні підходи відіграють важливу роль у подоланні цих труднощів, оскільки передбачають адаптацію навчальних матеріалів, використання мультимодальних форматів подання інформації (текст, аудіо, відео, інфографіка, піктограми), створення структурованих і логічно організованих цифрових ресурсів. Основою інклюзивної*

моделі освіти є низка фундаментальних принципів, серед яких: формування толерантності та взаєморозуміння; забезпечення відкритості і гнучкості освітнього процесу з можливістю швидкого реагування на зміни й нові виклики; індивідуалізація навчання та сприяння гармонійному розвитку особистості; соціалізація студентів і підготовка їх до працевлаштування, а також активне залучення здобувачів вищої освіти до суспільного життя та колективних освітніх ініціатив. Зроблено **висновок**, що інклюзивні підходи в цифровій грамотності та медіаосвіті є ефективним інструментом подолання бар'єрів для здобувачів освіти з особливими потребами, який забезпечує рівний доступ до навчальних матеріалів, підтримку різних стилів сприйняття інформації і можливість індивідуальної траєкторії навчання. Водночас ефективне впровадження інклюзивних підходів потребує постійної критичної оцінки з боку всіх учасників освітнього процесу, що дозволить створити доступніше, різноманітніше та більш справедливе цифрове середовище.

Ключові слова: цифрова доступність, медіаосвіта, адаптація навчальних матеріалів, інклюзивна освіта, адаптація медіаресурсів.

Inclusive approaches in digital literacy and media education: methods of implementation and adaptation

Iryna Nasminchuk

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Digital, Educational and Socio-economic Technologies, Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education “Kamianets-Podilskyi State Institute”, 32300, Ukraine, Khmelnytskyi region, Kamianets-Podilskyi, str. Hodovantsia, 13,

<https://orcid.org/0000-0003-3623-387X>

Oleh Skladanivskyi

Teacher, higher-category teacher, Separate Structural Subdivision Kamianets-Podilskyi Professional College of Educational and Rehabilitation Institution of Higher Education «Kamianets-Podilskyi State Institute», 32300, Ukraine, Khmelnytskyi region, Kamianets-Podilskyi, str. Hodovantsia, 13,
<https://orcid.org/0000-0001-5284-8140>

Viktoriia Miziuk

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Department of Management, Administration and Information Activities, Izmail State University of Humanities, 68610, Ukraine, Odessa region, Izmail, Ripina St., 12,
<https://orcid.org/0000-0001-8291-6597>

Abstract: *In recent years, there has been a noticeable trend towards the development of inclusion, which encompasses not only physical or social access, but also ensuring equal opportunities in the field of education. This involves creating conditions under which every student, regardless of their individual characteristics, level of training or social status, can fully study, take an active part in the modern information environment and acquire digital competencies. The aim of the article was to analyze inclusive approaches to the development of digital literacy of higher education students and methods of their adaptation to ensure equal access to digital resources. The methodological basis of the study was the methods of analysis, synthesis and generalization, which made it possible to systematize modern scientific approaches and outline key trends in the development of inclusive digital practices. As a result of the study, it was found that in the modern educational space, digital literacy and media education are acquiring the status of key competencies of higher education students. This is due to the active digitalization of society, the spread of distance learning and the growing role of information technologies in professional activities.*

However, for students with special educational needs, working with digital resources is often complicated due to the fact that their individual characteristics of perception, information processing and orientation in the online environment are not always taken into account. Typical problems that students with special needs face in the digital environment were outlined, including difficulties with attention, problems with memorizing information, slow processing of information, sensitivity to overload. Inclusive approaches play a key role in overcoming these difficulties, as they involve the adaptation of educational materials, the use of multimodal formats for presenting information (text, audio, video, infographics, pictograms), and the creation of structured and logically organized digital resources. The basis of the inclusive education model is a number of key principles, including: the formation of tolerance and mutual understanding; ensuring openness and flexibility of the educational process with the ability to quickly respond to changes and new challenges; individualization of learning and promotion of harmonious development of the personality; socialization of students and their preparation for employment; as well as the active involvement of higher education students in public life and collective educational initiatives. It is concluded that inclusive approaches in digital literacy and media education are an effective tool for overcoming barriers for education students with special needs, ensuring equal access to educational materials, supporting different styles of information perception and the possibility of an individual learning trajectory. At the same time, the effective implementation of inclusive approaches requires constant critical assessment by all participants in the educational process, which will allow creating a more accessible, diverse and fairer digital environment.

Keywords: *digital accessibility, media education, adaptation of educational materials, inclusive education, adaptation of media resources.*

Постановка проблеми. У ХХІ столітті диджиталізація стає все більш важливою для розвитку суспільства та економіки, впливаючи на всі сфери життя.

У такий час цифрові технології відіграють вирішальну роль у сприянні економічному розвитку, соціальному добробуту та підвищенню якості життя населення. Проте не всі члени суспільства мають однакові можливості користуватися цифровими інструментами, що зумовлює появу так званого «цифрового розриву». Ця проблема пов'язана як з обмеженим доступом до технологій, так і з впливом соціальних, політичних, економічних і культурних умов, що визначають можливості людей отримувати доступ до цифрових ресурсів та ефективно користуватися ними. У цьому контексті актуальним постає питання цифрової грамотності, оскільки саме вона допомагає зменшити цифровий розрив і створити рівні можливості для всіх членів суспільства.

Помітною тенденцією останніх років стала підтримка інклюзії, що охоплює і фізичний, і соціальний доступ, а також рівні можливості для отримання цифрових знань та участі в медіапросторі. У сфері цифрової грамотності та медіаосвіти це означає створення таких умов навчання, за яких кожна людина, незалежно від віку, рівня підготовки, соціального статусу та стану здоров'я зможе ефективно засвоювати цифрові компетентності. Дослідження таких умов, а також методів адаптації цифрових практик до потреб різних груп населення є важливим завданням сучасної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цифрова грамотність дедалі більше постає як актуальна проблема сучасного суспільства, що закономірно привертає увагу вітчизняних і зарубіжних дослідників. Як зауважив С. Терепищій, цифрова грамотність відіграє життєво важливу роль у формуванні особистості, оскільки сприяє розвитку критичного мислення, яке дозволяє усвідомлено та неупереджено орієнтуватися в медійному середовищі. Завдяки розвитку здатності до аналізу та рефлексії цифрова і медіаграмотність сприяють формуванню інформованого й активного громадянства, здатного брати участь у демократичних процесах і робити вагомий внесок у розвиток суспільства [1]. Медіаграмотність також стала об'єктом дослідження

О. Василенко, яка охарактеризувала її як набір компетенцій, необхідних для активної та усвідомленої участі в житті медійного суспільства, що є кінцевою метою медіаосвіти [2]. Практичний аспект упровадження медіаосвіти у закладах вищої освіти України був досліджений О. Рекун [3].

Зарубіжні дослідники Е. А. Ортега-Мартінес та ін. наголосили на тому, що медіа- та інформаційна грамотність набуває особливого значення в умовах величезного потоку інформації в Інтернеті та поширення альтернативних фактів і фейкових новин, що можуть впливати на процес ухвалення рішень [4]. В аналогічному напрямку проводили дослідження і Г. Вайкенс та ін. [5].

У статті Ч. Боздаг, А. Неаг та К. Леурс акцентується на необхідності у відкритому підході до медіаосвіти, що визнає різноманітні голоси та надає навички всім незалежно від соціального класу, гендеру, раси чи інших чинників. Автори підкреслюють роль медіаграмотності у вирішенні питань інклюзії, соціальної справедливості та репрезентації [6].

З наявних публікацій бачимо, що медіа- та інформаційна грамотність становить ключовий набір навичок, необхідних для повноцінної участі в різних сферах соціального життя, зокрема для доступу до інформації і знань, реалізації права на самовираження та отримання якісної освіти. Відповідно, очевидним стає те, що надзвичайно важливим є забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів. Інклюзія у цьому контексті, на думку Л. Ніколенко, передбачає процес інтеграції суспільства, об'єднання людей із різними можливостями, потребами та рівнем соціальної чутливості. Цифрова доступність стає не лише важливим, а часто і єдиним способом комунікації, навчання та соціальної інтеграції для багатьох людей, забезпечуючи рівні можливості для розвитку цифрових навичок, отримання знань і участі в суспільному житті [7].

Забезпечення цифрової доступності та розвиток цифрової грамотності є базовими кроками до формування інклюзивного суспільства, де кожен має рівні шанси реалізувати свій потенціал. Використання цифрових технологій для

інтеграції людей з особливими потребами покращує їхнє повсякденне життя, а також збагачує суспільство загалом, сприяючи різноманіттю та взаєморозумінню. Особливості створення інклюзивного простору в медіаосвіті були розглянуті такими науковцями, як А. Юдько, С. Білецька та А. Ковтун [8].

Варто зауважити, що цифрова грамотність є важливим чинником соціальної інтеграції осіб з особливими потребами, відкриваючи для них нові можливості самореалізації та активної участі в житті суспільства. У статті Н. Ханлоу та ін. було наголошено на тому, що доступ до цифрових технологій та їх використання обіцяють позитивний вплив на соціальну й економічну інтеграцію молодих людей із вадами розвитку, а також на підтримку їхньої автономії і сприяння їхньому включенню в суспільство [9]. У свою чергу, О. Шевчук акцентував увагу на тому, що багато людей із різними потребами зацікавлені в розвитку цифрових навичок, проте часто стикаються з відсутністю відповідних освітніх програм, що підкреслює необхідність створення інклюзивних навчальних ініціатив [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри зростаючу увагу до розвитку цифрової грамотності та медіаосвіти, питання забезпечення їх інклюзивності залишається частково невирішеним. На сучасному етапі досліджень недостатньо опрацьованими є механізми адаптації цифрових освітніх ресурсів для різних соціальних груп, зокрема для здобувачів вищої освіти з особливими потребами. Ця стаття покликана розкрити основні інклюзивні методи цифрової грамотності й описати найефективніші моделі їх упровадження.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у вивченні інклюзивних підходів до розвитку цифрової грамотності здобувачів вищої освіти та аналізі методів їх упровадження й адаптації для забезпечення рівного доступу до цифрових ресурсів.

Завдання статті:

1. Описати сучасні тенденції у розвитку цифрової грамотності та медіаосвіти здобувачів вищої освіти.
2. Проаналізувати основні методи адаптації цифрових практик до інклюзивної освіти.
3. Надати рекомендації щодо впровадження інклюзивних підходів у розвиток цифрової грамотності та медіаосвіти для підвищення доступності й ефективності навчання.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному освітньому просторі цифрова грамотність і медіаосвіта набувають статусу ключових компетентностей здобувачів вищої освіти. Це пов'язано з активною цифровізацією суспільства, поширенням дистанційних форм навчання та зростанням ролі інформаційних технологій у професійній діяльності [11, с. 135]. Процес діджиталізації сприяє істотному оновленню навчальних підходів та урізноманітненню педагогічних методів. Тому одним із пріоритетних завдань сучасної освіти є інтеграція цифрових інструментів в освітній процес задля ефективного формування цифрових компетентностей у здобувачів вищої освіти.

Формування цифрової грамотності є безперервним і динамічним процесом, який має починатися ще в дитячому віці. Провідна роль у цьому процесі належить освітянам: учителям, вихователям, викладачам, працівникам бібліотек та іншим фахівцям, які і здійснюють діяльність, спрямовану на розвиток медіакультури в суспільстві й підготовку людини до безпечної та ефективної взаємодії із традиційними і новітніми медіа в умовах поширення інформаційно-комунікаційних технологій [2, с. 52].

Варто також наголосити на тому, що протягом останнього десятиліття мобільні телефони та застосунки стали ключовими інструментами для спілкування, здійснення банківських операцій, онлайн-покупок, замовлення й отримання різних послуг, а також доступу до актуальної інформації. Вони спрямовані на поліпшення доступу до послуг у сільській місцевості й віддалених

районах і мають величезний потенціал для подальшого розвитку та вдосконалення. Серед молоді активно зростає значення соціальних медіа як джерела інформації. Сьогодні соцмережі стали одним із найпоширеніших каналів отримання новин для людей різного віку, зокрема і для молодого покоління [12, с. 113]. Однак для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами робота з цифровими ресурсами часто ускладнюється через те, що їхні індивідуальні особливості сприйняття, опрацювання інформації та орієнтування в онлайн-середовищі не завжди враховуються. Практика також показує, що у цифровому середовищі такі здобувачі вищої освіти можуть стикатися з різними бар'єрами, які ускладнюють сприйняття інформації та ефективну взаємодію з навчальними ресурсами [13, с. 52] (табл. 1).

Таблиця 1

Типові проблеми, з якими стикаються здобувачі освіти з особливими потребами в цифровому середовищі

Проблема	Характеристика
Труднощі з увагою	Перевантажені сторінки, складні меню та спливаючі вікна відволікають користувачів
Проблеми з запам'ятовуванням інформації	Запам'ятовування паролів або послідовності дій може бути складним для здобувачів освіти з особливостями когнітивного розвитку, неврологічними порушеннями, високим рівнем тривожності
Труднощі в читанні	Здобувачам освіти може бути важко сприймати довгі тексти без візуальної підтримки
Уповільнене опрацювання інформації	Недостатня адаптація цифрових платформ, зокрема відсутність функцій уповільнення темпу подачі матеріалу, можливостей повторного програвання та доступних форматів читання призводить до пропуску важливої інформації, труднощів зі своєчасним виконанням завдань, а також до виникнення стресу у здобувачів освіти

Проблема	Характеристика
Чутливість до перевантаження	Надмірна кількість анімацій, кольорів і звукових ефектів може призводити до виснаження

Джерело: удосконалено авторами на основі [13].

Врахування різноманітних потреб користувачів, зокрема здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, передбачають інклюзивні підходи. Нині українська система вищої освіти орієнтується на впровадження інклюзивної моделі, яка найбільш відповідає сучасним тенденціям формування сталого суспільства та європейським освітнім стандартам. Ця модель ґрунтується на певних принципах, основні з яких наведено на рисунку 1.

Рисунок 1

Основні інклюзивні принципи вищої освіти

Джерело: розроблено авторами на основі аналізу [7].

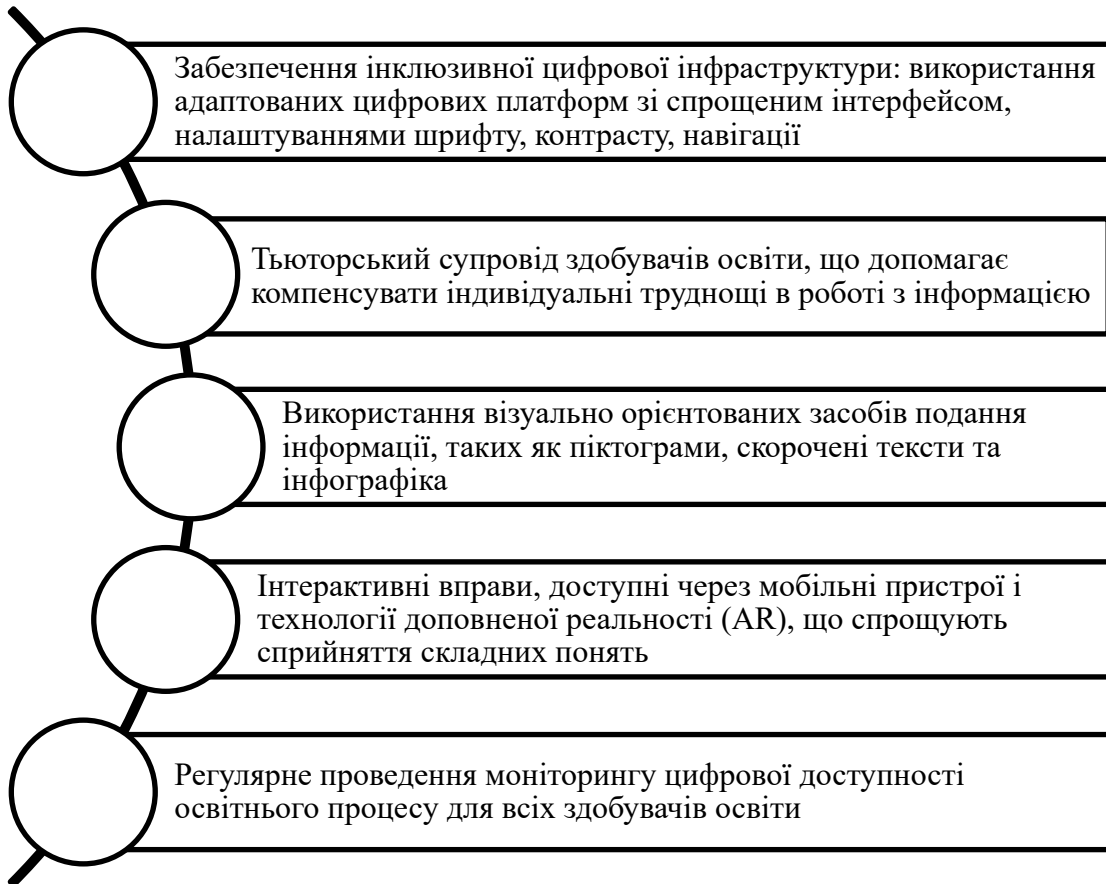
Отже, можна з упевненістю констатувати, що в сучасних умовах заклади вищої освіти (ЗВО) активно працюють над упровадженням наведених вище принципів і вже досягають певних результатів. Поступово ЗВО трансформуються з традиційних академічних установ у своєрідні ресурсні центри надання освітніх послуг, що дозволяє забезпечити навчання всіх здобувачів освіти без винятку. У цілому, інноваційні підходи до інклюзії ґрунтуються на визнанні та підтримці різноманітності й унікальності кожної особистості, адже кожна людина володіє власними сильними сторонами та потенціалом розвитку. У цьому контексті сучасне інклюзивне освітнє й соціальне середовище цінує, підтримує та заохочує різноманіття, створюючи умови соціальної безпеки, можливості для самовираження та внеску в колективний досвід навчання і загального прогресу.

Становлення інклюзивного освітнього середовища закономірно висуває нові вимоги до медіаосвіти, оскільки саме вона забезпечує здатність здобувачів освіти орієнтуватися в складному насиченому інформаційному просторі. Створення інклюзивного медіапростору вимагає технічної адаптації контенту, інтеграції сучасних цифрових технологій і мультимедійних інструментів, створення середовища, яке визнає та сприяє різноманітності здобувачів освіти. Важливою умовою є також перегляд концептуальних засад інформаційної грамотності, перетворення її на комплексну компетентність, доступну для всіх здобувачів вищої освіти незалежно від індивідуальних освітніх потреб [14, с. 328].

Отже, формування інклюзивного медіапростору та забезпечення рівного доступу до цифрових і медіаресурсів потребує як технічних рішень, так і чітко окреслених педагогічних стратегій. Для досягнення цієї мети доцільно визначити основні рекомендації щодо впровадження інклюзивних підходів у медіаосвіту (рис. 2).

Рисунок 2

Основні рекомендації щодо впровадження інклюзивних підходів у медіаосвіту

Джерело: власна розробка авторів.

Упровадження запропонованих вище рішень у процес навчання цифровій грамотності полегшить доступ до інформації для всіх користувачів, сприятиме формуванню інклюзивного освітнього середовища, а також забезпечить рівні умови для розвитку цифрової компетентності. Це, у свою чергу, дозволить кожному здобувачеві вищої освіти, незалежно від його потреб, ефективно розвивати цифрову грамотність і медійну компетентність, що є ключовими для соціальної інтеграції та активної участі у сучасних суспільних процесах. Окрім того, необхідно переосмислювати й оновлювати освітні програми, щоб

забезпечити включення вразливих і маргіналізованих груп у суспільне життя [15, с. 14].

Для формування більш інклюзивного підходу в розвитку цифрової грамотності та медіаосвіти важливо враховувати напрацювання сучасних критичних досліджень. Зокрема, цінними є ідеї критичної педагогіки, постколоніальної і деколоніальної теорій, корінного мислення та педагогіки «black livingness» [6, с. 249]. Використання цих концепцій дасть змогу глибше зрозуміти механізми нерівності в цифровому просторі та врахувати їх під час розроблення освітніх програм для ЗВО України.

Висновки. Отже, інклюзивні підходи в цифровій грамотності та медіаосвіті є ключовою умовою формування сучасного освітнього середовища, орієнтованого на рівний доступ та академічну мобільність для всіх здобувачів освіти. Аналіз теоретичних засад і практичних методів впровадження інклюзивних підходів показав, що ефективність медіаосвітніх програм значною мірою залежить від технічної адаптації контенту, інтеграції сучасних цифрових технологій і мультимедійних інструментів, створення середовища, яке визнає та сприяє різноманітності здобувачів освіти. Водночас ефективне впровадження інклюзивних підходів вимагає постійної критичної самооцінки зі сторони всіх учасників освітнього процесу: дослідників, педагогів, практиків, політичних діячів, розробників цифрового контенту та здобувачів освіти. Такий процес дозволить адаптувати навчальні практики до реальних потреб користувачів, сприяючи створенню доступнішого, різноманітнішого та більш справедливого цифрового середовища.

Перспективним напрямком подальших досліджень вважаємо дослідження ефективності адаптивних технологій на основі штучного інтелекту, які здатні автоматично налаштовувати навчальні матеріали відповідно до індивідуальних потреб здобувачів освіти у контексті медіаосвіти.

Список використаних джерел

1. Терепиций С. О. Медійна й інформаційна грамотність в освітній політиці: стратегії впровадження й оцінювання. *Культурологічний альманах*. 2022. № 4. С. 152–159. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2022.4.19> (дата звернення: 29.11.2025).
2. Василенко О. Медіаінформаційна грамотність та медіаосвіта як сучасні світові тенденції. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2024. Т. 26, № 2. С. 45–55. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.45-55](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.45-55) (дата звернення: 29.11.2025).
3. Реун О. О. Практичний аспект впровадження медіаосвіти у закладі вищої освіти. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2021. Т. 168, № 12. С. 60–67. URL: <https://visnyk.chnpu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/410> (дата звернення: 27.11.2025).
4. Technical practices used by information literacy and media information literacy services to enable academic libraries to handle the COVID-19 pandemic / E. D. L. A. Ortega-Martínez et al. *Journal of Information Literacy*. 2022. Vol. 16, No. 1. P. 181–193. DOI: <https://doi.org/10.11645/16.1.3057> (дата звернення: 29.11.2025).
5. Wuyckens G., Landry N., Fastrez P. Untangling media literacy, information literacy, and digital literacy: A systematic meta-review of core concepts in media education. *Journal of Media Literacy Education*. 2022. Vol. 14, No. 1. P. 168–182. DOI: <https://doi.org/10.23860/JMLE-2022-14-1-12> (дата звернення: 29.11.2025).
6. Bozdağ Ç., Neag A., Leurs K. Inclusive media literacy education for diverse societies. *Media and Communication*. 2022. Vol. 10, No. 4. P. 248–255. URL: <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/6625> (дата звернення: 27.11.2025).

7. Ніколенко Л. Організаційно-освітні принципи включення здобувачів в інклюзивний простір закладу вищої освіти. *Inclusion and Diversity*. 2025. № 5. С. 48–52. DOI: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2025.5.10> (дата звернення: 29.11.2025).
8. Юдько А. М., Білецька С. А., Ковтун А. В. Створення інклюзивного простору в медіаосвіті: нові підходи до інформаційної грамотності. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 11. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.13965213> (дата звернення: 29.11.2025).
9. Khanlou N., Khan A., Vazquez L. M., Zangeneh M. Digital literacy, access to technology and inclusion for young adults with developmental disabilities. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*. 2021. Vol. 33, No. 1. P. 1–25. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10882-020-09738-w> (дата звернення: 29.11.2025).
10. Шевчук О. В. Цифрова грамотність як інструмент соціальної інтеграції осіб з інвалідністю. *Цифрова трансформація в освіті: виклики та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 15–16 квітня 2025 р.). Київ : Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2025. С. 187–189. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/48201> (дата звернення: 27.11.2025).
11. Савел'єв А. Диджиталізація суспільства як ключовий чинник розвитку сучасної системи вищої освіти. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. 2025. № 2 (23). С. 130–143. DOI: <https://doi.org/10.31865/2414-9292.23.2025.334908> (дата звернення: 29.11.2025).
12. Гуляєва Л., Головка Я. Соціальні медіа у житті молоді з інвалідністю в Україні: аналіз висвітлення проблеми у проектній діяльності та державній політиці. *Вісник АПСВТ*. 2020. № 1-2. С. 107–124. URL: <https://syla-krayini.com.ua/upload/0173475001616249102.pdf> (дата звернення: 27.11.2025).

13. Орленко І. М. Цифрова інклюзія: діагностика проблем користувачів із когнітивними порушеннями. *Інклюзія і суспільство*. 2025. № 1. С. 46–54. DOI: <https://doi.org/10.32782/2787-5137-2025-1-6> (дата звернення: 29.11.2025).

14. Вітвицька С. С., Танська В. В. Інтеграція інфомедійної грамотності в освітній процес: виклики, можливості та перспективи. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 51. С. 326–336. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/43949/1/1.pdf> (дата звернення: 27.11.2025).

15. Kwata W. B., Ogunleye O. R. The role of digital literacy in enhancing accessibility and inclusivity in open and distance learning environments. *Nigerian Open, Distance and e-Learning Journal (NODeLJ)*. 2024. Vol. 2. P. 11–19. DOI: <https://doi.org/10.60787/nodel.v2.16> (дата звернення: 29.11.2025).